СТОПАНСКА АКАДЕМИЯ „Д. А. ЦЕНОВ“ – СВИЩОВ

СЪЮЗ НА УЧЕНИТЕ В БЪЛГАРИЯ – КЛОН СВИЩОВ

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА
КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

Академично издателство „Ценов“
Свищов
2020

ПРОГРАМЕН КОМИТЕТ

Доц. д-р Иван Марчевски – Ректор на СА „Д. А. Ценов“ - Свищов
Проф. д.б.н. Диана Петкова – Председател на Съюза на учените в България
Доц. д-р Тодор Кръстевич – Зам. ректор „Научноизследователска и проектна дейност“ на СА „Д. А. Ценов“
Доц. д-р Красимира Славева – Председател СУБ – клон Свищов

ОРГАНИЗАЦИОНЕН КОМИТЕТ

Проф. д-р Атанас Атанасов
Доц. д-р Христо Сирашки
Доц. д-р Пепа Стойкова
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

РЕДАКЦИОНЕН СЪВЕТ

Председател:
Проф. д-р Атанас Атанасов
Членове:
Проф. д-р Поля Ангелова
Проф. д-р Маргарита Богданова
Доц. д-р Красимира Славева
Доц. д-р Христо Сирашки

НАУЧНИ СЕКРЕТАРИ
Гл. ас. д-р Зоя Иванова
Гл. ас. д-р Любка Илиева

Публикуваните материали са рецензирани. Авторите носят отговорност за съдържанието на материалите, изразените мнения, използваните данни, цитираните източници и езиковото оформление на текстовете.

ISBN 978-954-23-1815-6

СЪДЪРЖАНИЕ

ИКОНОМИКС, ФИНАНСИ, ЗАСТРАХОВАНЕ, СОЦИАЛНО ДЕЛО

Напълно автоматизирания луксозен комунизъм – опит за подмяна на идеологията с технология
Проф. д.н. Борислав Борисов, докт. Дмитрий Лем 7

Бюджетно осигуряване на националната сигурност – състояние и тенденции за периода 2010 – 2019 г.
Проф. д-р Андрей Захариев, ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Русалин Русалинов.....18

За информационното общество в България – 30 години след началото на промените
Проф. д-р Йордан Василев 27

Човешките ресурси в здравеопазването (2009-2019 г.)
Доц. д-р Анастасия Марчева, гл. ас. Милена Владимирова.....35

Реформата в българското данъчно облагане и икономиката в сянка
Доц. д-р Валентин Милинов 43

Надзор върху застрахователната дейност в България в контекста на защитата на интересите на застрахованите
Доц. д-р Венцислав Василев 51

Българската икономика преди и след 30 години: източници на растежа
Доц. д-р Вера Пиримова 58

Глобализацията на съвременната икономика и мястото на България в нея
Доц. д-р Людмил Несторов 67

Осигурително-технически аспекти на взаимовръзката „вход – изход“ през призмата на адекватността и еквивалентността на пенсионноосигурителната система в България
Доц. д-р Пламен Йорданов, докт. Жанета Ангелова 76

Застраховането като възможност за осигуряване на допълнителен доход на хората в надработоспособна възраст
Доц. д-р Румен Ерусалимов 84

Конвергенция на финанси и застраховане в България –
проявления, тенденции, възможности
Доц. д-р Стоян Проданов.....93

Анализ на показателите за капиталова адекватност на банките
в България през периода 2007 – 2018 г.
Гл. ас. д-р Аглика Кънева 102

Еволюция на държавния надзор върху застрахователната
дейност в България
Гл. ас. д-р Анелия Панева 113

30 години пазарна икономика в България: ефекти върху заетостта
Гл. ас. д-р Елка Сярова.....121

Оценка състоянието на задлъжнялостта в подсектор
„Местно самоуправление“
Гл. ас. д-р Петко Ангелов, докт. Силвия Заркова.....129

Развитие и усъвършенстване на институционалната структура
на пазара на труда в България
Гл. ас. д-р Таня Илиева 137

Пъзел с изменчивостта – методология за тестване на БФБ
Гл. ас. д-р Цвета н Павлов 144

Осигуряване в Универсален пенсионен фонд – състояние
и възможности
Ас. д-р Йордан Йорданов.....153

Инвестирането във ВЕЦ като важен възобновяем енергиен източник
в България
Ас. д-р Стефан Станимиров, докт. Мирослав Костадинов.....161

Мястото на преките чуждестранни инвестиции
в българската икономика
Ас. Елица Петкова.....168

Парите – начален и краен стимулатор и ограничител на банковото
външнотърговско посредничество (Финансово-правни аспекти)
Ас. Игнат Папазов 177

Стрес тестовете на българската банкова система в контекста
на регулаторните изисквания на Базел III
Докт. Беатрис Любенова 184

Инвестиционните банки и ипотечните облигации
Докт. Борислав Киров 196

Презастраховането като инструмент за управление на риска
Докт. Вахан Бохосян 205

Отражение на петролните ценови шокове върху световната
икономика
Докт. Даниел Тунчев 211

Българският модел на системата „бонус-малус" и поредното
предизвикателство пред застрахователните компании
Докт. Михаела Монова 220

Проблеми и предизвикателства пред холдинговите дружества
в България
Докт. Теодора Цветкова 228

СЧЕТОВОДСТВО, КОНТРОЛ, АНАЛИЗ, СТАТИСТИКА

Същност и възможности за счетоводно отчитане
на специализираните пенсионни резерви в пенсионноосигурителните
дружества
Проф. д-р Атанас Атанасов 239

Съвременната агростатистика в България – началото
Проф. д-р Поля Ангелова 247

Стандартизация на счетоводството в предприятията от публичния
сектор в Република България
Доц. д-р Венцислав Вечев 255

Значими изменения в счетоводството в резултат на настъпилите
социално-икономически промени през последните 30 години
Доц. д-р Галина Чиприянова 261

Структурните промени в българската икономика и влиянието им
върху външната търговия и икономическия растеж
Доц. д-р Красимира Славева 270

Първи период в развитието на статистическия анализ
на „Отдалечени наблюдения“ ("OUTLIERS")
Доц. д-р Любомир Иванов **281**

Оценка на достъпа до интернет в дейността на предприятията
Доц. д-р Маргарита Шопова **288**

Стопански счетоводен анализ на ефективността и финансовата
стабилност на предприятието
Доц. д-р Марко Тимчев **296**

Правни аспекти на трансферното ценообразуване при данъчно
облагане в Р България
Доц. д-р Пенко Димитров **305**

Дуално или триално обучение по контролни дисциплини във висшето
образование – проблеми и предимства
Доц. д-р Пепа Стойкова **313**

Сравнителен анализ на финансирането на висшето образование
в страните от Европейския съюз
Доц. д-р Пламен Петков **324**

Предизвикателства пред одиторите в контекста на разширеното
докладване
Доц. д-р Силвия Костова **333**

Оценката на риска при извадковото изучаване в одита
Доц. д-р Стела Касабова **341**

Развитие на контрола върху акцизите през последните 30 години
Гл. ас. д-р Жельо Желев **347**

Мрежов модел за пътуване в България с БДЖ при планиране
на маршрут за пътуване с прикачване
Гл. ас. д-р Миглена Иванова **355**

Счетоводната професия в перспектива – умения и компетенции
Гл. ас. д-р Радосвета Кръстева-Христова **364**

Оценка на икономическото сближаване между областите в България
Гл. ас. д-р Тихомир Върбанов **371**

Проблеми при прилагането на разширения критерий на Дики-Фулър
Ас. д-р Евгени Овчинников 379

МЕНИДЖМЪНТ, МАРКЕТИНГ, МЕЖДУНАРОДНИ ОТНОШЕНИЯ ПЛАНИРАНЕ, ИНФОРМАЦИОННИ ТЕХНОЛОГИИ

Comparative Analysis of the Competitiveness of the Balkan Countries
Prof., PhD Lyubcho Varamezov.....387

Lean Management във висшето образование
Проф. д-р Маргарита Богданова 394

Стратегическият маркетингов мениджмънт – перспектива
за развитие на туристическите бизнес организации в България
Доц. д-р Ваня Григорова 403

Приложение на Big Data анализа за защита на информацията
Доц. д-р Веселин Попов, доц. д-р Петя Емилова 411

Проблемът с текучеството на персонала в българските предприятия
Доц. д-р Галина Захариева, докт. Дритон Сюлча.....419

Управление на преживяванията на персонала – фактор
за организационно развитие
Доц. д-р Ирена Емилова, гл. ас. д-р Милен Динков.....427

Подобряване на отрасловата свързаност чрез изграждане
на железопътния участък по коридор № 9
Доц. д-р Камен Петров, докт. Радослав Костев 436

Потенциал на индустриалния интернет за нещата за подобряване
на производствените процеси
Доц. д-р Наталия Маринова 445

Професионалното обучение и особености на системата
за професионално образование и обучение
Доц. д-р Христо Сирашки 453

Повишаване качеството на обслужване на клиенти чрез въвеждане
на нови технологии в търговията
Гл. ас. д-р Венцислава Минкова.....465

Предимства на гъвкавото управление на проекти и въздействието върху проектния риск
Гл. ас. д-р Евелина Парашкевова.....473

Социално-икономически промени - управленски аспекти
Гл. ас. д-р Елена Йорданова 481

Приложение на web 2.0 технологиите за споделяне на научни изследвания, ресурси и резултати
Гл. ас. д-р Кремена Маринова-Костова.....487

Съвременни предизвикателства пред управлението на регионалното развитие в Република България
Гл. ас. д-р Методи Иванов.....495

Маркетингови комуникации на българския бизнес в дигитална среда
Гл. ас. д-р Мирослава Ценкова 502

Местното самоуправление в България – някои основни постановки
Гл. ас. д-р Юлиян Господинов 510

Степен на интегрираност на приоритетите за интелигентна специализация в плановите документи
Ас. д-р Мариела Стоянова 518

Концепция за многостепенно управление: възникване, развитие, перспективи
Докт. Димитрина Проданова.....524

Развитие на електронната търговия в България през последните 30 години
Докт. Михаела Маркова.....533

ИКОНОМИКА НА ОТРАСЛИТЕ

Устойчивост в развитието на туризма в националната бизнес среда
Проф. д.ик.н. Таня Горчева 543

Българската индустрия – тридесет години по-късно
Проф. д-р Анета Денева.....551

Подпомагане на доходите на производителите от аграрния сектор
Доц. д-р Виолета Блажева 560

Съвременни измерения на управлението на талантите
Доц. д-р Искра Пантелеева 566

Значение на инфраструктурните коридори за регионалното икономическо развитие на България
Доц. д-р Камен Петров 574

Изследване на възможностите за развитие на туристическа дестинация „Свищов“
Доц. д-р Любка Илиева 583

Градско земеделие – алтернатива или необходимост
Доц. д-р Марина Николова 592

Теоретико-приложни аспекти на мърчандайзинга в българската търговска практика
Доц. д-р Петранка Мидова 603

Туристическите агенти, резервационните услуги на туроператорите и свързаните с тях дейности в България 30 години след началото на промените
Доц. д-р Петя Иванова 611

Изследване необходимостта от придобиване на търговски умения по женско предприемачество
Доц. д-р Светослав Илийчовски, доц. д-р Теодора Филипова 618

Бизнес среда и предприемаческа дейност на българските пивоварни предприятия
Доц. д-р Сергей Найденов 626

Атрибутивно анализиране на асортиментното разнообразие в точките на продажби
Доц. д-р Симеонка Петрова 634

Периодът на прехода – 30 години растеж на регионалните дисбаланси
Доц. д-р Тихомир Личев 642

Социална работа и социално предприемачество
Гл. ас. д-р Ваня Ганева 652

Анализ на сезонността в търговията
Гл. ас. д-р Венцислав Перков 660

Разкриване на нефинансова информация от големите български държавни предприятия
Гл. ас. д-р Емил Николов 667

Подходи за управление на риска в търговските предприятия
Гл. ас. д-р Зоя Иванова 676

Проблеми и предизвикателства пред развитието на туризма в България
Гл. ас. д-р Любомира Тодорова 684

Развитие на туристическа дестинация България като част от интернационалния туристически пазар
Гл. ас. д-р Павлин Павлов 690

Анализ на предприемаческите нагласи в България
Ас. д-р Ивайло Костов 698

Устойчиво развитие на българската индустрия
Докт. Айтен Сабри 706

Значение на пътната инфраструктура като фактор за подобряване състоянието на горскостопанските предприятия
Докт. Руслан Коларов 714

Анализ на възможни решения за преодоляване на височинните ограничения и ограниченията в газенето през канала море-езеро за по-големи плавателни съдове създавани от Аспарухов мост
Инж. Дойчин Ников, Красимира Вангелова 722

НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКА КОНФЕРЕНЦИЯ

ИКОНОМИКАТА НА БЪЛГАРИЯ – 30 ГОДИНИ СЛЕД НАЧАЛОТО НА ПРОМЕНИТЕ

Свищов, 22 ноември 2019 г.

Сборник с доклади

Конференцията е посветена на 75 години от създаването на Съюза на учените в България

ISBN 978-954-23-1815-6

Издателство и печат: Академично издателство „Ценов”
Свищов, ул. Градево № 24

740

АНАЛИЗ НА ПОКАЗАТЕЛИТЕ ЗА КАПИТАЛОВА АДЕКВАТНОСТ НА БАНКИТЕ В БЪЛГАРИЯ ПРЕЗ ПЕРИОДА 2007 – 2018 Г.

Гл. ас. д-р Аглика Кънева
катедра „Финанси“,
УНСС,
aglika.kaneva@abv.bg

Резюме: *Докладът е посветен на анализ на динамиката на някои показатели за капиталова адекватност на банките в България - обща капиталова адекватност и адекватност на капитала от първи ред. Прави се сравнителен анализ на динамиката на тези показатели на банките в България.*

Ключови думи*: банки, банкова система, показатели за капиталова адекватност, обща капиталова адекватност, адекватност на капитала от първи ред, България.*

JEL: *G210.*

ANALYSIS OF THE CAPITAL ADEQUACY RATIOS OF THE BANKS IN BULGARIA DURING THE 2007 – 2018 PERIOD

Aglika Kaneva, Chief Assist. Prof. Ph.D.
Department of Finance,
UNWE,
aglika.kaneva@abv.bg

Abstract: *This research is dedicated to the analysis of the dynamics of several capital adequacy ratios of the banks in Bulgaria - total capital ratio and Tier 1 capital ratio. A comparative analysis has been made of the dynamics of these indicators of the banks in Bulgaria.*

Key words: *banks, banking system, capital adequacy ratios, total capital ratio, Tier 1 capital ratio, Bulgaria.*

JEL: *G210.*

Изследването на капиталовата адекватност на банките в България е концентрирано върху някои ключови финансови показатели за кредитните институции като обща капиталова адекватност и адекватност на капитала от първи ред. Периодът на изследването е от януари 2007 г. до декември 2018 г. включително. Този период обхваща годините на световната финансова и икономическа криза и дълговата криза в еврозоната. В настоящето изследване са използвани официални статистически данни на БНБ, както и данни от финансовите отчети на банките за съответните години.

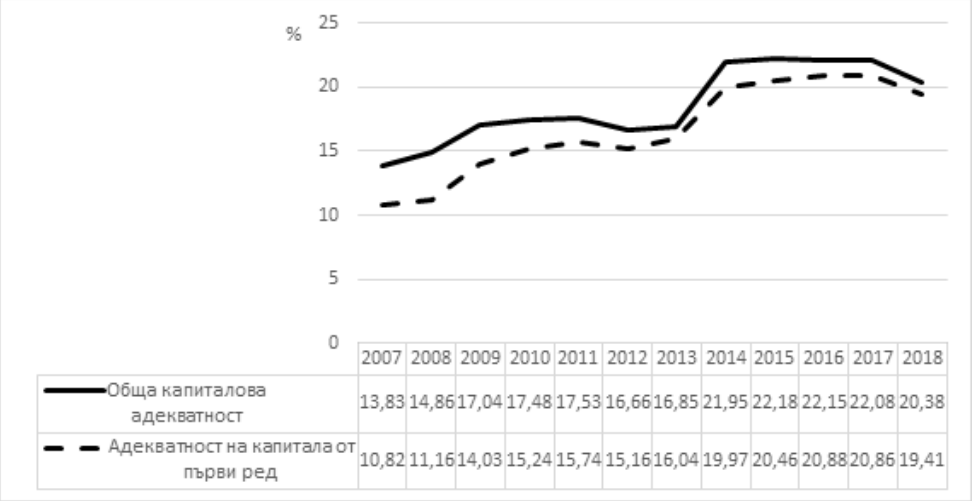

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Обща капиталова адекватност	13,83	14,86	17,04	17,48	17,53	16,66	16,85	21,95	22,18	22,15	22,08	20,38
Адекватност на капитала от първи ред	10,82	11,16	14,03	15,24	15,74	15,16	16,04	19,97	20,46	20,88	20,86	19,41

Фигура 1. Обща капиталова адекватност и адекватност на капитала от първи ред на банковата система в България през периода 2007 – 2018 г. (%)

Изискванията на БНБ са процентът на общата капиталова адекватност да не бъде по-малко от 12%, а този на капитала от първи ред – не по-малко от 6%. През 2009 г. БНБ въвежда изискване, капиталът от първи ред да не бъде по-малко от 10%, като се цели допълнителна стабилност в банковата система по време на финансовата криза. С влизането в сила на общите за ЕС изисквания за капиталови съотношения през 2014 г., които целят да приложат новите световни стандарти за банковия капитал Базел III, минимално изискваната капиталова адекватност се повишава до 13.5% за банковия сектор. Към минимално изискваната капиталова адекватност от 8% се добавят предпазен капиталов буфер в размер на 2.5% от сумата на общата рискова експозиция на банките и капиталов буфер за системен риск, равняващ се на 3% от рисковопретеглените експозиции в България, а по преценка на БНБ се

прилага и за експозиции в трети държави (Наредба № 8 от 24 април 2014 г. на БНБ за капиталовите буфери на банките, Обн., ДВ, бр. 40 от 13 май 2014 г., с. 2). Съотношението на капитал от първи ред е 6% (Наредба № 7 от 24 април 2014 г. на БНБ за организацията и управлението на рисковете в банките, Обн., ДВ, бр. 40 от 13 май 2014 г., с. 13). Кредитните институции следва да отговарят на задължителни минимални капиталови изисквания за съотношение на базов собствен капитал от първи ред (от 4.5%).

С цел смекчаване на въздействието на цикличните рискове върху финансовата стабилност през месец септември 2018 г. БНБ въведе антицикличния капиталов буфер, приложим към местните кредитни рискови експозиции, в размер на 0,5% в сила от месец октомври 2019 г. (http://www.bnb.bg/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20181214_CCB_BG). От 1 януари 2018 г. се прилага и капиталов буфер за други системно значими институции (ДСЗИ) с нива между 0,125% - 0,50%, който е основен макропруденциален инструмент за противодействие на структурните рискове. През месец ноември 2018 г. БНБ извърши ежегодния преглед на буфера и идентифицира като ДСЗИ десет банки, за които са определени индивидуални нива през 2019 г. в интервала от 0,25% до 0,75%, а през 2020 г. – от 0,50% до 1% (http://www.bnb.bg/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20181105_BG).

Общата капиталова адекватност на българските банки нараства през периода 2007 - 2011 г. Съществено по размер нарастване се наблюдава през 2009 г. и за няколко години показателят остава на почти непроменени нива. През 2009 г. банковата система запазва стабилни финансовите си параметри. Данните са в рамките на прогнозираните от БНБ нива. Формираната в края на месец декември 2009 г. печалба, макар и по-ниска спрямо 2008 г. осигурява допълнителен ресурс за подкрепа на капитала. На нейна база се гарантира възвръщаемост на активите на системата на нива над средните за повечето банкови системи в ЕС (Йоцов, 2014). В периода 2007 – 2010 г. БНБ промени рамката за отчитане на капиталовата адекватност с цел постоянство в качеството на капитала и цялостната му способност да абсорбира шокове като негова основна функция. Вероятно като резултат от тези мерки показателят бележи ръст (Йоцов, 2014). През 2011 г. се запазват тенденциите за стабилни стойности на капиталовите показатели, които са основание за разширяване на банковия бизнес. Лекият спад в капиталовата адекватност се отнася за повишеното кредитиране на фирми и новите из-

исквания за отчитане на кредитен риск. През 2012 г. е отчетено понижение под влияние на обезценките и специфичните провизии за кредитен риск и увеличението на отбивите от капитала. Капиталът запазва своята постоянна структура и показва индикации за стабилност при шокове (Йоцов, 2014). Най-голямото по размер покачване на показателя е отчетено през 2014 г., след което до края на периода се задържа на близки стойности.

През периода 2007 - 2017 г. адекватността на капитала от първи ред на българските банки непрекъснато нараства, като почти удвоява стойността си. През 2018 г. е отчетено понижение. Това вероятно се дължи на въвеждането на Международен стандарт за финансово отчитане 9, който влиза в сила от началото на 2018 г. Според него банките начисляват по-големи провизии включително и по обслужвани кредити, като резултат от което собственият капитал на банките намалява. Към месец юни 2019 г. както общата капиталова адекватност, така и адекватността на капитала от първи ред на българската банкова система отново се увеличават съответно до 20.54% и 19.72%.

Дори след началото на кризата капиталовата адекватност на българските банки се запазва висока. Нивото им на капиталова адекватност е над два пъти по-високо от изискванията на базелските стандарти (Йоцов, 2014).

Капиталовата адекватност на банковата система остава много добра като резултат от печалбите и натрупаните резерви на кредитните институции. По време на финансовата криза банките намаляват отпуснатите кредити. Те завишават значително изискванията си към потенциалните кредитополучатели, което допълнително намалява броя на одобрените за финансиране проекти. От фигурата е видно, че двата показателя са значително над минималните изисквания на БНБ. БНБ е консервативна институция и тези нормативни изисквания са високи в сравнение с банковите регулации в ЕС. Банките преизпълняват тези норми като поддържат капиталовата адекватност на високо ниво. Следва да се отбележи, че някои банки получиха препоръки за набиране на капитал от БНБ, за да подобрят капиталовата си адекватност. В банковата система съществуват значителни по размер резерви от финансови средства, за които се извършват лихвени плащания без да се получават доходи от лихви. Тези стойности на показателите показват влошаване на рентабилността и запазване на стабилността.

Капиталовата адекватност на банковата система в България трайно се поддържа на високо ниво. Банките трайно спазват изисква-

ията за капиталова адекватност. Капиталовата адекватност на търговските банки, измерена чрез общата капиталова адекватност и адекватност на капитала от първи ред устойчиво и значително превишава нормативните минимуми. В обобщение българската банкова система трайно се поддържа висококапитализирана, което позволява на банките относително добре подготвени да посрещнат предизвикателствата на съвременното развитие на националната икономика и трудностите на финансовите пазари в световен мащаб (Трифонова, 2002).

По линия на регулациите и във връзка с правилното управление на адекватността на капитала се наблюдава тенденция за капитализирането на печалбата от банките като инструмент за повишаване на капиталовата адекватност. Целейки стабилизиране на стойностите й, през месец април 2008 г. БНБ разреши на банките да включат в капиталовата си база полугодишната си текуща печалба. Освен положителното влияние на тази промяна, в друга насока банките управляват средствата си за сметка на акумулираната печалба, което се доказва чрез високите темпове на растеж на адекватността на капитала от първи ред през следващите години спрямо темповете на растеж на общата капиталова адекватност (Йоцов, 2014).

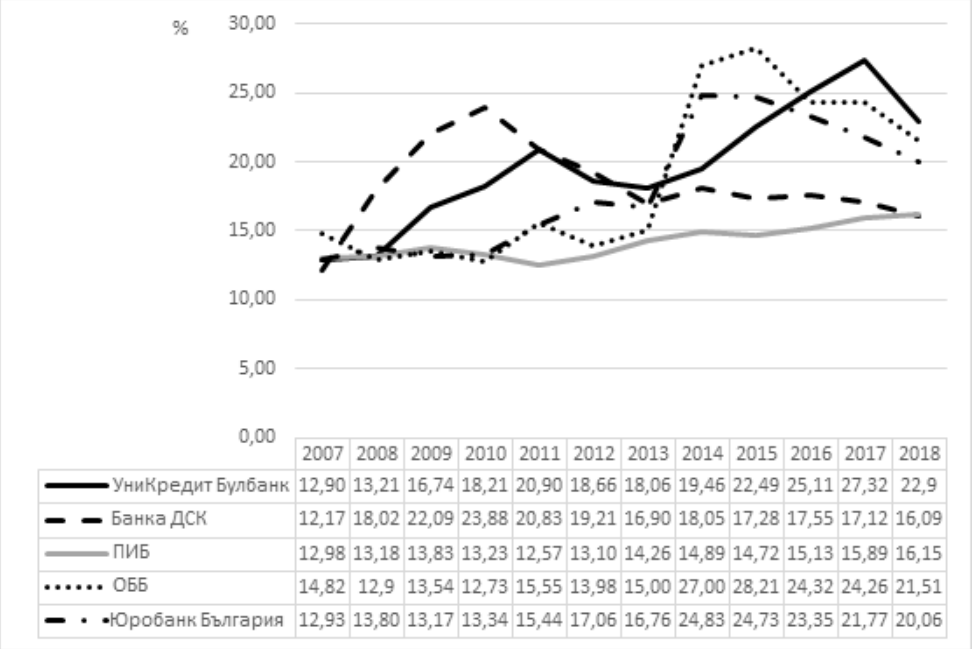

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
УниКредит Булбанк	12,90	13,21	16,74	18,21	20,90	18,66	18,06	19,46	22,49	25,11	27,32	22,9
Банка ДСК	12,17	18,02	22,09	23,88	20,83	19,21	16,90	18,05	17,28	17,55	17,12	16,09
ПИБ	12,98	13,18	13,83	13,23	12,57	13,10	14,26	14,89	14,72	15,13	15,89	16,15
ОББ	14,82	12,9	13,54	12,73	15,55	13,98	15,00	27,00	28,21	24,32	24,26	21,51
Юробанк България	12,93	13,80	13,17	13,34	15,44	17,06	16,76	24,83	24,73	23,35	21,77	20,06

Фигура 2. Обща капиталова адекватност на банките от първа група в България през периода 2007 – 2018 г. (%)

Разглежданите в анализа банки от първа група покриват нормативните изисквания за обща капиталова адекватност. Банка ДСК ЕАД, Юробанк България АД и УниКредит Булбанк АД имат по-високи стойности на съотношението на капиталова адекватност. ПИБ АД и ОББ АД поддържат стойности на коефициента по-близки до минималните нормативни изисквания. При ПИБ АД е отчетен най-голям капиталов недостиг при стрес тестовете от 2016 г.

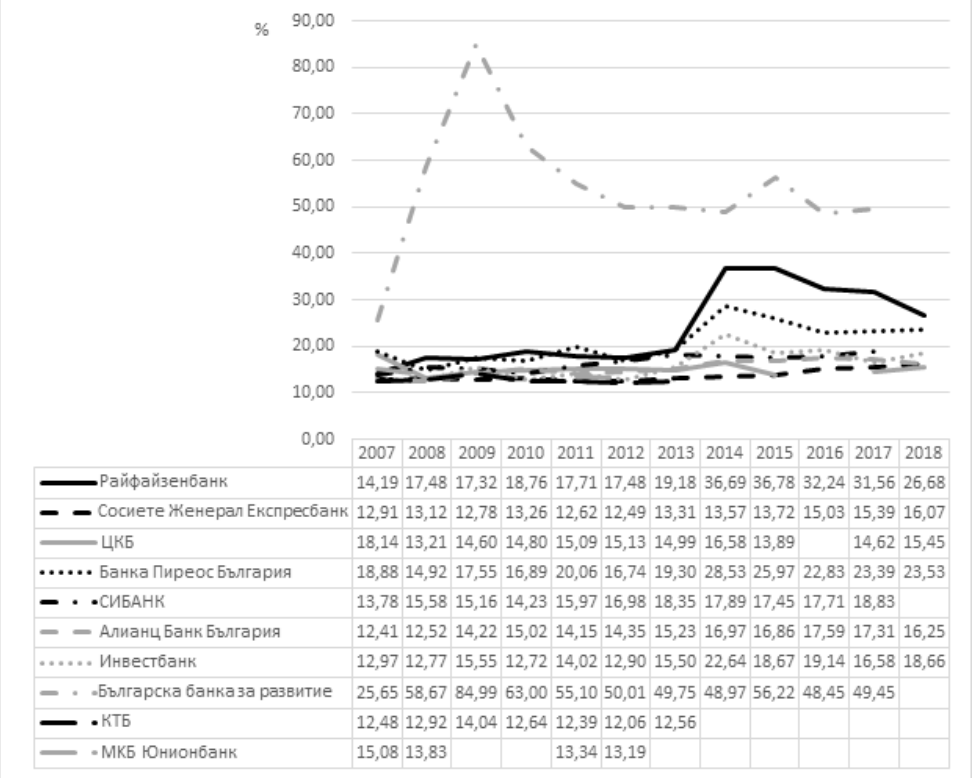

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Райфайзенбанк	14,19	17,48	17,32	18,76	17,71	17,48	19,18	36,69	36,78	32,24	31,56	26,68
Сосиете Женерал Експресбанк	12,91	13,12	12,78	13,26	12,62	12,49	13,31	13,57	13,72	15,03	15,39	16,07
ЦКБ	18,14	13,21	14,60	14,80	15,09	15,13	14,99	16,58	13,89		14,62	15,45
Банка Пиреос България	18,88	14,92	17,55	16,89	20,06	16,74	19,30	28,53	25,97	22,83	23,39	23,53
СИБАНК	13,78	15,58	15,16	14,23	15,97	16,98	18,35	17,89	17,45	17,71	18,83	
Алианц Банк България	12,41	12,52	14,22	15,02	14,15	14,35	15,23	16,97	16,86	17,59	17,31	16,25
Инвестбанк	12,97	12,77	15,55	12,72	14,02	12,90	15,50	22,64	18,67	19,14	16,58	18,66
Българска банка за развитие	25,65	58,67	84,99	63,00	55,10	50,01	49,75	48,97	56,22	48,45	49,45	
КТБ	12,48	12,92	14,04	12,64	12,39	12,06	12,56					
МКБ Юнионбанк	15,08	13,83			13,34	13,19						

Фигура 3. Обща капиталова адекватност на част от банките от втора група в България през периода 2007 - 2018 г. (%)

Разглежданите в анализа банки от втора група покриват нормативните изисквания за обща капиталова адекватност. Райфайзенбанк (България) ЕАД и Банка Пиреос България АД имат по-високи стойности на съотношението на капиталова адекватност. Сосиете Женерал Експресбанк АД, Инвестбанк АД и КТБ АД поддържат стойности на коефициента по-близки до минималните нормативни изисквания. Правят впечатление в пъти по-високите стойности на този показател на ББР АД в сравнение с другите банки през целия разглеждан период.

На 15 януари 2019 г. Банка ДСК ЕАД финализира сделката за придобиване на Сосиете Женерал Експресбанк АД и нейните дъщерни дружества в България. До пълното приключване на интеграционния процес, който се планира да продължи до 2020 г., двете институции ще продължат да извършват своята оперативна дейност като две независими банки на един собственик. Дотогава Сосиете Женерал Експресбанк ще извършва дейността си като Експресбанк (https://www.expressbank.bg/bg/za-nas/za-ekspresbank.html).

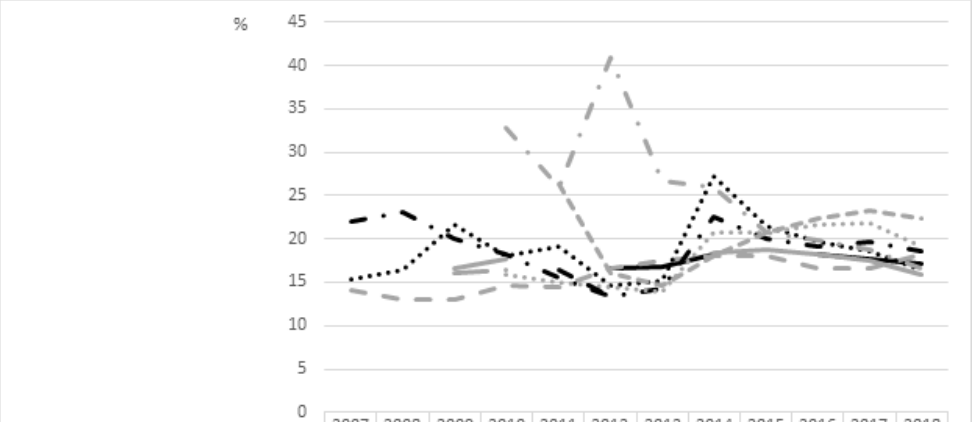

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Прокредит банк (България)						16,60	16,80	18,20		18,3	17,7	17,2
Общинска банка	14,00	13,08	12,93	14,54	14,50	16,68	17,42	18,01	18,1	16,64	16,64	18,22
Интернешънъл асет банк			16,58	17,63				18,45	18,71	18,17	17,56	15,93
БАКБ	15,28	16,40	21,70	18,10	19,20	14,70	15,13	27,17	21,44	19,63	18,67	16,47
Търговска банка "Д"	21,95	23,00	20,03	18,29	15,53	13,29	14,33	22,56	20,07	19,13	19,63	18,5
ТИ БИ АЙ Банк					26,23	16,06	14,65	18,06	20,66	22,34	23,22	22,45
Токуда банк				15,84	14,98	14,38	13,87	20,83	20,79	21,66	21,89	19,15
Тексим Банк				32,85	25,97	40,97	26,73	25,99	20,76	19,84	18,74	16,6
Търговска банка Виктория								25,24				
Емпорики банк – България			16,05	16,4								
Креди Агрикол България					16,5	13,37						

Фигура 4. Обща капиталова адекватност на част от банките от втора група в България през периода 2007 – 2018 г. (%)

Разглежданите в анализа банки от втора група покриват нормативните изисквания за обща капиталова адекватност. Видно е, че Общинска банка АД и Токуда банк АД поддържат стойности на коефициента по-близки до минималните нормативни изисквания. По високи стойности на показателя поддържат Тексим Банк АД, Българо-американска кредитна банка АД и Търговска банка „Д“ АД. И изменението на стойностите на този показател за отделните банки не е паралелно.

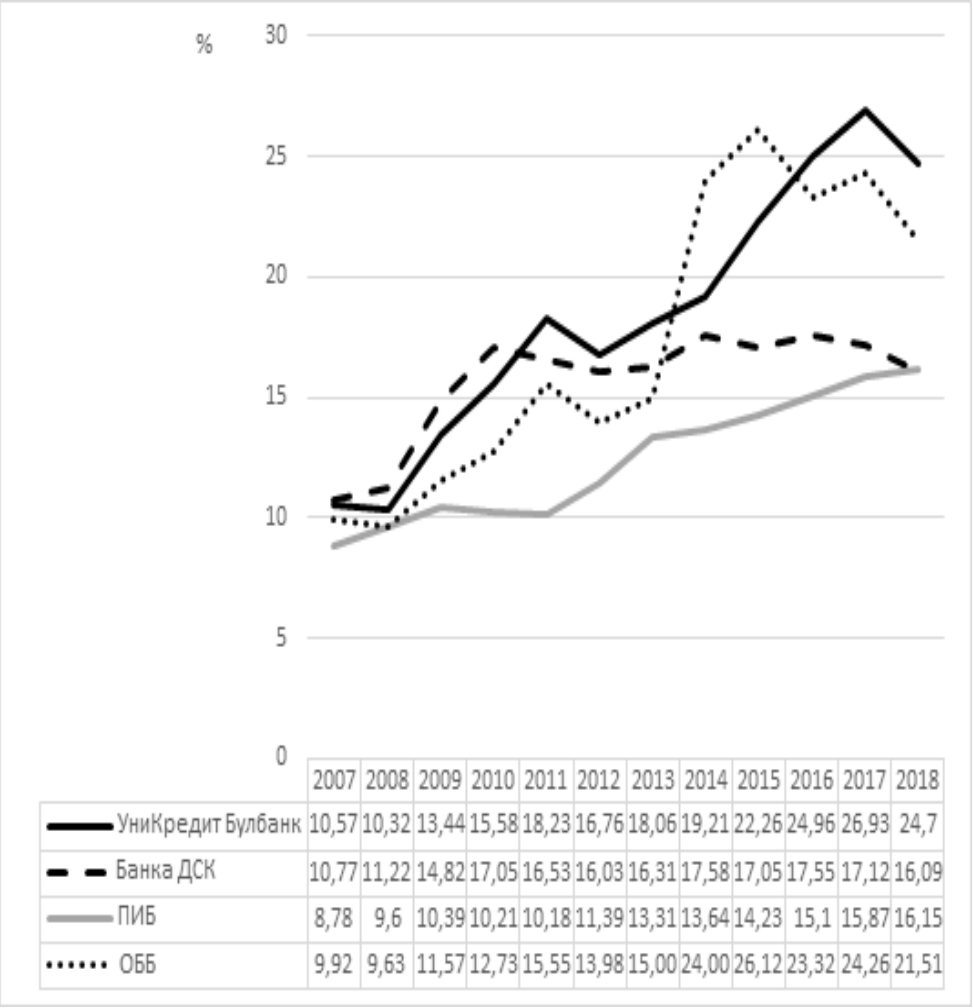

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
УниКредит Булбанк	10,57	10,32	13,44	15,58	18,23	16,76	18,06	19,21	22,26	24,96	26,93	24,7
Банка ДСК	10,77	11,22	14,82	17,05	16,53	16,03	16,31	17,58	17,05	17,55	17,12	16,09
ПИБ	8,78	9,6	10,39	10,21	10,18	11,39	13,31	13,64	14,23	15,1	15,87	16,15
ОББ	9,92	9,63	11,57	12,73	15,55	13,98	15,00	24,00	26,12	23,32	24,26	21,51

Фигура 5. Адекватност на капитала от първи ред на банките от първа група в България през периода 2007 – 2018 г. (%)

През анализирания период съотношението на адекватност на капитала от първи ред нараства във всичките пет банки от първа група, включени в анализа. Прави впечатление, че ПИБ АД и ОББ АД поддържат по-ниски стойности и по отношение на този показател в сравнение с Банка ДСК ЕАД и УниКредит Булбанк АД. Банките покриват нормативните изисквания за адекватност на капитала от първи ред.

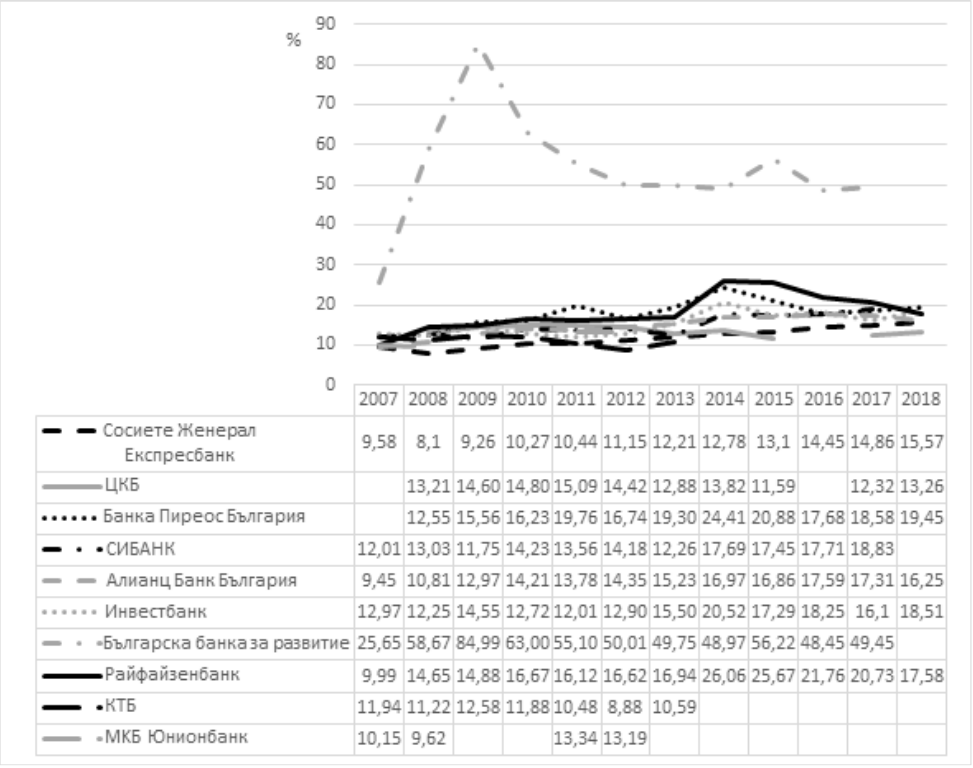

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Сосиете Женерал Експресбанк	9,58	8,1	9,26	10,27	10,44	11,15	12,21	12,78	13,1	14,45	14,86	15,57
ЦКБ		13,21	14,60	14,80	15,09	14,42	12,88	13,82	11,59		12,32	13,26
Банка Пиреос България		12,55	15,56	16,23	19,76	16,74	19,30	24,41	20,88	17,68	18,58	19,45
СИБАНК	12,01	13,03	11,75	14,23	13,56	14,18	12,26	17,69	17,45	17,71	18,83	
Алианц Банк България	9,45	10,81	12,97	14,21	13,78	14,35	15,23	16,97	16,86	17,59	17,31	16,25
Инвестбанк	12,97	12,25	14,55	12,72	12,01	12,90	15,50	20,52	17,29	18,25	16,1	18,51
Българска банка за развитие	25,65	58,67	84,99	63,00	55,10	50,01	49,75	48,97	56,22	48,45	49,45	
Райфайзенбанк	9,99	14,65	14,88	16,67	16,12	16,62	16,94	26,06	25,67	21,76	20,73	17,58
КТБ	11,94	11,22	12,58	11,88	10,48	8,88	10,59					
МКБ Юнионбанк	10,15	9,62			13,34	13,19						

Фигура 6. Адекватност на капитала от първи ред на част от банките от втора група в България през периода 2007 - 2018 г. (%)

През анализирания период съотношението на адекватност на капитала от първи ред нараства в банките от втора група, включени в анализа. Изключение от тази тенденция се наблюдава при ЦКБ АД и КТБ АД, където стойностите на показателя намаляват към края на периода в сравнение с неговото начало. КТБ АД има много близки стойности на показателя до минималните нормативни изисквания през 2011 и 2013 г., а през 2012 г. не покрива минималните капиталови изисквания, като съотношението на адекватност на капитала от първи ред на банката възлиза на 8.88%. Следва да се отбележи, че Сосиете Женерал Експресбанк АД поддържа по-ниски стойности, а Райфайзенбанк (България) ЕАД и Банка Пиреос България АД - по-високи стойности и по отношение на този показател в сравнение с останалите банки. При ББР АД и по отношение на адекватността на капитала от първи ред се отчитат много по-високи стойности в сравнение с другите кредитни институции през анализирания период. Банките покриват нормативните изисквания за адекватност на капитала от първи ред.

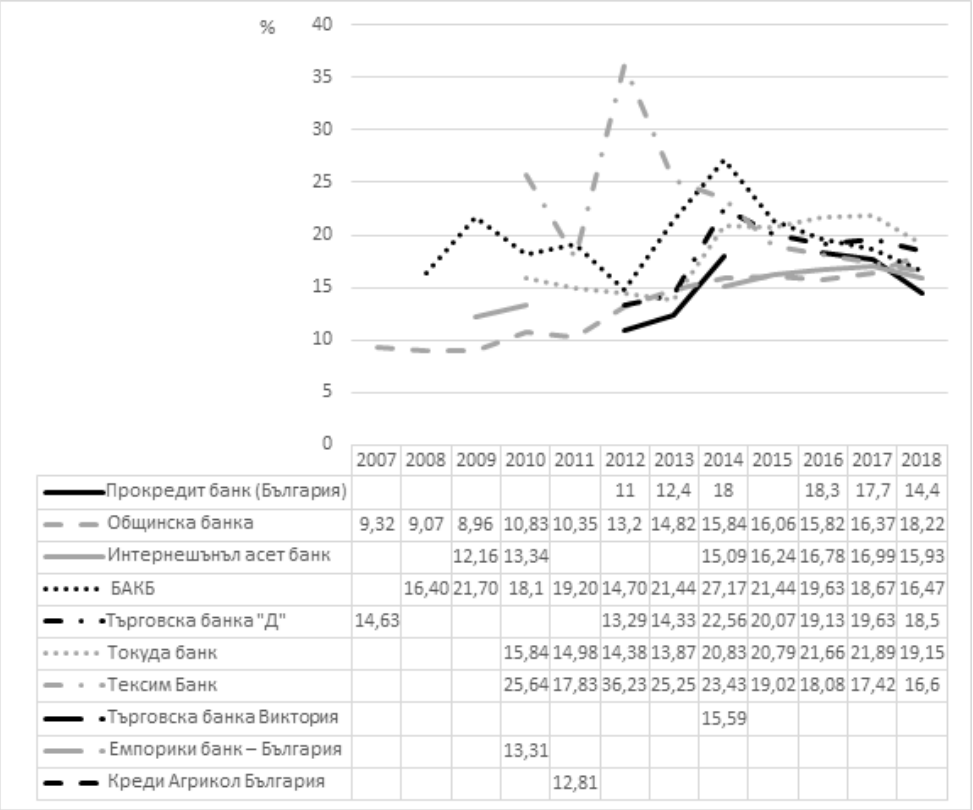

	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Прокредит банк (България)						11	12,4	18		18,3	17,7	14,4
Общинска банка	9,32	9,07	8,96	10,83	10,35	13,2	14,82	15,84	16,06	15,82	16,37	18,22
Интернешънъл асет банк			12,16	13,34				15,09	16,24	16,78	16,99	15,93
БАКБ		16,40	21,70	18,1	19,20	14,70	21,44	27,17	21,44	19,63	18,67	16,47
Търговска банка "Д"	14,63					13,29	14,33	22,56	20,07	19,13	19,63	18,5
Токуда банк				15,84	14,98	14,38	13,87	20,83	20,79	21,66	21,89	19,15
Тексим Банк				25,64	17,83	36,23	25,25	23,43	19,02	18,08	17,42	16,6
Търговска банка Виктория								15,59				
Емпорики банк – България				13,31								
Креди Агрикол България					12,81							

Фигура 7. Адекватност на капитала от първи ред на част от банките от втора група в България през периода 2007 – 2018 г. (%)

През анализирания период всички разглеждани банки от втора група отговарят на нормативните изисквания за адекватност на капитала от първи ред. Стойностите на показателя са по-високи през 2018 г. в сравнение с 2007 г. Следва да се отбележи, че Общинска банка АД поддържа по-ниски стойности, а Българо-американска кредитна банка АД - по-високи стойности и по отношение на този показател в сравнение с останалите банки. При Тексим Банк АД и по отношение на адекватността на капитала от първи ред се отчитат много по-високи стойности в сравнение с другите кредитни институции през анализирания период.

Като цяло показателите за капиталова адекватност на банките в България са високи, но при големите банки с местни собственици индикаторите са под средното за банковата система.

ЛИТЕРАТУРА

Йоцов, В. (2014). *Отражение на глобалната криза върху финансовия сектор в България*. София: Академично издателство „Проф. Марин Дринов“.

Трифонова, С. (2002) *Паричен съвет, банкова система и финансово развитие*. София: Университетско издателство „Стопанство“.

Наредба № 7 от 24 април 2014 г. на БНБ за организацията и управлението на рисковете в банките, Обн., ДВ, бр. 40 от 13 май 2014 г.

Наредба № 8 от 24 април 2014 г. на БНБ за капиталовите буфери на банките, Обн., ДВ, бр. 40 от 13 май 2014 г.

http://www.bnb.bg/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20181105_BG

http://www.bnb.bg/PressOffice/POPressReleases/POPRDate/PR_20181214_CCB_BG

https://www.expressbank.bg/bg/za-nas/za-ekspresbank.html